

fiji in knežiji iz nova. Tako tedaj gotovo ta cesar ne zasluži tistega grajanja, s katerim ga mnogo pisateljev tako silno pita, marveč mu gre celó naša hvala, ne sicer zavoljo tega, ker se je Slovencem gospoda vrnil in jih razdelil, gotovo pa zavoljo tega, ker je on pokončal Obre (na Ogerskem), največje sovražnike naših očetov⁴.

Za nove neverske naselnike na slovenski zemlji so bili kristjani, ki so se v previharnih časih tu in tam še ohranili, nekakošen kvas, ki je sčasoma vse ljudstvo predelal in tako Božjemu kraljestvu pridružil. Nadškofi akvilejski, pastirji tržaške cerkve in tudi škofi hvaški (Hrvatje so se pokristjanili že l. 640 za papeža Janeza IV. in grškega cesarja Heraklija) so si gotovo mnogo prizadjali zasejati evangelijsko seme med nevernimi Slovenci.

A zdaj je drugo mesto telitno postalo za spreobrnitev slovenskega naroda v severni strani, namreč Solnigrad, ki ga je sv. Rupert, poprej škof v Vormaciji poleg Rajne, pozidal iz razvalin starega rimskega mesta Juvavije. Sv. Rupert je bil zapustil svojo škofijo, ne ve se zaradi katerih vzrokov, ter se je trudil med Bavarci krščanstvo razširiti. V Juvaviji si je izvolil svoj sedež, zidal cerkev in samostan za moške in ženske. Iz tega mesta je mnogokrat potoval čez visoke Turone, ter sveto vero oznanoval Slovincem. Došel je do korotanskega vojvode, je po njegovi prošnji mnogo ljudstva spreobrnil in krstil, tudi več cerkev posvetil in mašnikov razposlal. Celó do Celja, se pripoveduje, je prišel, ondi vzdignul svetinje sv. Maksimilijana škofa in mučenca. Potem se je vrnil na Bavarsko, ter umrl blizu l. 718.

Sv. Rupert se zamore imenovati apotol Slovencev, ljudstvo njegovo slavno ime še dendenes časti.

Gospodarske stvari.

0 petiotiziranju.

(Piše Rih. Dolencec. Konec.)

B. Petiotiziranje s frišnimi tropinami, špiritom (alkoholom) in vodo. (Glej list 43. lansk. in 3. letošnj. leta.) Ta način se še nekoliko ložje vrši memo prvega, ker raztopljenje sladkorja (tega tukaj čisto nič treba ni) popolnoma odpade, in tudi ni potreba nalive toliko časa na tropinah pustiti. Prejdimo koj k opisu dela samega. Z grozrdjem in doseženimi tropinami postopa se čisto tako, kakor pri prvem načinu, namesto sladkorja se pa dodá drozgi pri prvem nalivu toliko odstotkov že dovršenega alkohola — špirta —, kolikor ga v bodočem vinu zahtevamo, manj 1 %, kajti tega nadomesti v drozgi še nazoči sladkor; pri vseh sledečih nalivih pa na ta procent čisto nič paziti ni treba, kajti sladkor že prvi naliv dovolj izvleče. Ako torej hočemo na primer vino z 12 % alkohola, dodati moramo pr-

vemu nalivu 11 % špirta, drugemu pa že 12, tretjemu ravno tako i. t. d.

Tako pridobljena zmes se pusti pod ravno tistimi pogoji, koje smo pri prvem petiotiziranju navedli, k večjemu 4 dni pri miru. Več časa jo puščati bilo bi brezumno, kajti tukaj nima skoro kaj kipeti, ker se sladkor v drozgi skoro več ne šteje. Rekli smo namreč, da ima kipenje sledeči namen: 1. ono razkroji sladkor v alkohol in ogleno kislino, 2. nastali alkohol in nastala gorkota izlečeta vse okusne dele iz tropin. Pri tem načinu nam za nastajanje alkohola mar ni, saj ga dovršenega dodamo, in kar se ekstrahiranja tiče, smemo tudi še zadovoljni biti, špirit stori svojo dolžnost, se vé, da nigdar ne v tisti meri kakor tam, kjer se še le sam razvija, in kjer z nastalo gorkoto združen dela. Zatorej se pa pri tem načinu petiotiziranja nikdar tako dobrega uspeha nadjati ni kakor pa pri prvem, kajti prvo ali burno kipenje v pravem pomenu besede vendarle izostane in vse daljno razvijanje ekstrakta do dovršenega vina godi se na račun drugega kipenja, kateremu tudi tiho ali počasno kipenje pravimo, ker navadno več let traja, saj eno pa prav gotovo. Iz tega pa ni sklepati, da bi se tako doseženo vino od unega po prvem načinu že razločevalo kakor noč in dan, na to ni misliti, razloček je nepomenljiv. Zatorej tudi tega načina nikdar odsvetovali ne bodedo, marveč še ga priporočali, zlasti tam, kjer trpé vinorejci veliko pomanjkanje vode, kakor na Krasu. Krašovci imajo tako malo vode — in sicer ne studenčnice, ampak kapnice — da jim večkrat še celó za pijačo zmanjka, kaj še le za petiotiziranje! Ako bi se voda sama na sebi v posodah ne usmradila — in osmradena voda se ve da ni za rabo — bilo bi lahko; napolnili bi se namreč prazni sodje ob dežju in vode bilo bi dovolj. Ali temu ni tako; voda se kaj rada osmradi in potem še posodo pokvari. Dodajmo pa vodi špirta, in scer toliko, kolikor ga ima v vino priti, in ohranila se bode več let nepokvarjena, in tudi posoda se vé da, nikake škode trpeti ne more.

Na kar pa pri tem petiotiziranju nikakor pozabiti ne smemo, je sledeče: Bog obvari navadni špirit, kakoršnega se po naših štacunah najde, jemati, kajti ta ni prečiščen (rektificiran), ampak smrdi po „fuselnu“ kakor cap. Smrad po fuselnu iztakne pa v vinu vsak še tako malo občutljivi nos, in takošno vino se ne bode moglo prodati. Za petiotiziranje se naj vzame popolnoma sčiščeni (rektificirani) špirit. On je res drag, toraj stane ž njim napravljeno vino ravno tako visoko kakor ono s pomočjo sladkorja; to pa nič ne dé, saj je vino za prodaj.

S tem naj bode razprava o petiotiziranju končana. Zdaj bi morali o petiotiziranju lastno narodno gospodarsko mnenje razodeti, kar pa celó opuščamo. Saj so vender Nemci, Francozi, Lahi itd. na tisoč in tisoč pól pro in kontra spi-

sali, in čemu? — Vsi skupaj niso svojega namena popolnoma dosegli, kajti petiotiziranje se je do dandenes in se bode v bodoče razširjevalo, po postavah — zdrave špekulacije.

In ako bodo tudi naši vinorejci modro špekulirali, to je, ako bodo vestno ravnali, ne moremo jim družega kakor le dobre sreče vošiti.

Štajarska kmetijska družba

je imela 4. in 5. svečana svoj 49. občni zbor, ktere ga so se poverjeniki vseh podružnic kakor tudi večih drugih avstr. kmetijskih družeb vdeležili. — Prvi den zborovanja se je predložil proračun za leto 1873, iz kterega se vidi, da društvo nad 20.000 gld. dohodkov in blizo 19.000 stroškov ima. — Govorili so: prof. Wilhelm o poslednji razstavi mlekarskih pridelkov in o ravnanju pri pripravljanju masla, sira itd; Dr. Klingar o sredstvih zoper živinsko kugo, in se je sprejel njegov predlog, da naj odbor pri dotičnih oblastnijah na to dela, da se posebno na ogerski meji ob času kuge za prav ostro stražo skrbí. Lj u t o m e r s k a podružnica še želi, da se naj ljudstvo o razločku med kugo in boleznijo na parkljih podučí. Sprejel se je Dr. Heilsbergov predlog, poprositi vlado in državni zbor, da skoro predloži in dovoli železnico iz Dunaja skozi vshodno Štajarsko na Hrvaško, in (železnico) iz Knittelfelda skozi Koroško, Štajersko v Zaprežič. Drugi dan je Hammer-Purgstall predložil med drugim tudi to, da naj deželni zbor vendar enkrat pregleda občinski red, posebno kar zadeva razmere med gospodarji in družino; žl. Konrad pa, da na Štajarskem nikakor ni potrebno zlagati (arondirati) posestev po siloma. Oboji predlog se je sprejel. H koncu še Dr. Haffner zastran sadjoreje stavi naslednje predloge, kterim skupščina pritrdi: (1. podružnicam se naj priporoči, da storijo vse, kar zamore sadjorejo pospeševati; (2. naj se prosi deželni šolski svet za to skrbeti, da se bodo pripravniki zanaprej tudi sadjoreje učili, da bodo učitelji na deželi drevesnice (za šolo) zasajali in otroke v sadjoreji podučevali; in (3. da se prosi c. kr. namestnija in deželni odbor, da okrajnim in občinskim zastopom največo skrb za sadjorejo priporočata. —

Na zadnje so bili podarovani za kmetijstvo zasluženi možje. Na slovenski strani so dobili: Jan. Hartner, oštir in posestnik v Poličanah, (za modro gospodarjenje v vseh vrstah) in Drag. Valentinič, učitelj v Hrastniku (za sadjorejo in poduk v nji) sreberno svetinjo; Pavel Lasbacher, posestnik in Stavenšencih pri Radgoni (za vino- in sadjorejo) in Andrej Voh v Remšniku (za sadjorejo) darilo v denarjih, vsak po 20 gl. v srebru. — Sreberne državne svetinje, ktere je ministerstvo lani družbi podarilo za učitelje, ki imajo zasluge za sadjorejo in v ti vedi podučujejo, so dobili sledeči slov. učitelji: Mart. Dernjač v spodnji Polskavi, Joh. Lapajne v Ljutomeru, Jak.

Lopan v Vitanju, Rok Orač v Ragatu, Mat. Raisp pri sv. Jurju na Šavnici in Schopper v Radgoni.

O tem, kako podružnice po Slovenskem na narodni podlagi preustrojiti, da bi slovenskemu kmetu zares koristile, ni seveda nihčér besede črhnil. Vse naše šole, vsa društva in deželne naprave so tako uravnane, kakor da Slovencev na Štajarskem ni.

Dopisi.

Iz Maribora 25. febr. (V zadevi mestnega posojila.) Kakor znano je dež. zbor marib. mestni srenji po dolgem in živahnem pričkanji slednjič dovolil, da sme loterijino posojilo za 800.000 gld. napraviti. Ali tudi v tej reči je od dovoljenja do zvršenja daljna in trda pot. — Ministerstvo notranjih oprav stavi za potrjenje tega sklepa mnoge in težke pogodbe.

Srenja se mora obvezati, da zastavi za to posojilo vse svoje premakljivo in nepremakljivo premoženje, vrh tega še dohodke iz priklad na davke in iz srenjskih posestev, na ktera se vse to intabulirati kakor tudi na srečkah, ki se hočejo izdati, omeniti mora. Tudi se ne dovolijo srečke po 10 gld., kakoršnjih srenja izdati hoče, marveč se morajo najmanje na 20 gld. postaviti. — Vse to sedanjega mestnega zastopa preplašilo ne bo; pri velikih stroških pa, ktere bo loterijino posojilo stalo, bode dobiček za mesto toliko manjši.

Iz Celja, 23. sveč. (Umor. Prijatelji nemštva in sovražniki banke „Slovenije“ se množijo.) Zdatni mraz, ki je v pozni zimi nastopil, je kmetovalcem prav všeč, ker zadržuje nekoliko prerano poganjanje na setvah in drevesih. Posebno je še mraz vstregel vsem pivarjem in drugim obertnikom, ki so pretečeni teden voz za vozom led v ledenice vozili. Ravno pri tem poslu se je velika hudobija zgodila. Trije fantje so pri pivarju Mathes-u led spravljali; Jan. Klanjšek iz Šmarjete pri Vojniku, Jan. Škraber iz celjske fare, in Karl Rančigaj od sv. Martina v Rožni dolini. Zadnja dva kočlarska, slabo izrejena sina sta prišla do piva in ga precej veliko ukradla, kar zapazi prvi pošteni kmečki sin J. K. in njima zaproti, da nju hoče pri gospodarju zatožiti. Iz hude jeze ga poredneža 19. t. m. na večer domu gredečega zunaj mesta pri Gaberjih pričakata in tolovajski ubijeta; drugi den so ga našli pri cesti tako razmesarjenega, da se dolgo ni moglo spoznati, kdo da je. Še le 20 let star moral je zavoljo svoje poštenosti po teh dveh hudodelnikih, kterih eden je komaj 19. leto spolnil, drugi pa 21. nastopil, umreti v veliko žalost svoji zlahti. Mlada hudodelnika sta sicer že zaprta, pa kaj to pomaga? Rajni ne bo oživel in morilec se bo deta kolikor le mogoče malo kaznovala; zato se pa umori množijo, kakor bi človek le muha bil.

V pogubo narodne zavesti se vedno bolj množijo Nemci v naših krajih, kteri si po-